

الحمد لله رب العالمین

ترانه‌های کودکانه‌ی سبزوآر

تحلیل محتوایی و زیبایی شناسانه‌ی
ترانه‌های کودکانه‌ی محلی سبزوآر

نویسنده: نادیا کاستمیری

سرشناسه	: کاشمیری، نادیا، ۱۳۵۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: ترانه‌های کودکانی سبزواری / تحلیل محتوایی و زیبایی‌شناسانه‌ی ترانه‌های محلی کودکانی سبزواری / تألیف نادیا کاشمیری.
مشخصات نشر	: سبزواری: ابن یمین، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۴ ص: جدول.
یادداشت	: واژه‌نامه.
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۳۰ - ۱۴۴.
شابک	: 978-964-8195-42-2 / ۷۰۰۰۰ ریال
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۵۳۶۳۴۲
موضوع	: شعر عامه فارسی - تاریخ و نقد
رده بندی یوبی	: ۰۴۸۲۵۶/۱۸۱۵
رده بندی کنگره	: ۳۸۷۹۷PIR / ۱۳۹۳ ی
نوعیت فهرست نویسی	: فیا

نام کتاب: ترانه های کودکانی سبزواری
تحلیل محتوایی و زیبایی شناسانه ی ترانه های کودکانی سبزواری
تألیف: نادیا کاشمیری
ناشر: ابن یمین سبزواری - خیابان بیهق - نشر ابن یمین - تلفن ۰۹۱۰۹۱۰۰۰
نوبت و سال چاپ: اول - تابستان ۱۳۹۳
قطع کتاب: وزیری
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۱۹۵-۴۲-۲
تعداد صفحات: ۱۴۴ صفحه
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
چاپ:
طراح گرافیک: علی بابایی
قیمت: ۸۰۰۰ تومان

فصل اول

- ۱ گذری بر ادبیات عامیانه و ترانه های کودکان ۱
- ۳ ۱-۲- فرهنگ عامه ۳
- ۴ ۱-۱-۲- درباره ی ادبیات شفاهی ۴
- ۵ ۱-۲- باره ای از ویژگی های ادبیات شفاهی ۵
- ۷ ۱-۲-۱- آه ۷
- ۷ ۱-۲- ترانه های عامیانه ۷
- ۹ ۲-۱-۲- خاستگاه ترانه های عامیانه ۹
- ۱۱ ۲-۲-۳- برخی مشخصات فنی و هنری ترانه های عامیانه ۱۱
- ۱۲ ۲-۲-۱-۳- بررسی و سنجش ترانه های عامیانه ی فارسی ۱۲
- ۱۴ ۲-۲-۳-۲- قافیه در شعر عامیانه ۱۴
- ۱۷ ۳-۲- ادبیات کودکان ۱۷
- ۱۸ ۱-۳-۲- ترانه های کودکان ۱۸
- ۱۹ ۲-۳-۲- انواع ترانه های کودکان ۱۹
- ۱۹ ۱-۲-۳-۲- ترانه های لالایی ۱۹
- ۱۹ ۱-۲-۳-۲- معنای واژگانی لالایی ۱۹
- ۲۰ ۲-۳-۲-۱- معنی اصطلاحی لالایی ۲۰
- ۲۰ ۲-۳-۲-۱-۳- تاریخچه ی لالایی ۲۰
- ۲۰ ۲-۳-۲-۱-۴- مضامین لالایی ۲۰
- ۲۱ ۲-۳-۲- ترانه های نیایش ۲۱
- ۲۲ ۳-۲-۳- ترانه های نوازش ۲۲
- ۲۲ ۴-۲-۳- ترانه های آموزش ۲۲
- ۲۲ ۵-۲-۳- ترانه های مناسبت و رویدادها ۲۲
- ۲۳ ۶-۲-۳- ترانه های کار ۲۳
- ۲۳ ۷-۲-۳- ترانه - مثل ها ۲۳
- ۲۴ ۸-۲-۳- ترانه - بازی ها ۲۴

۲۵..... ۲-۳-۸-۱- انواع ترانه - بازی ها

فصل دوم :

۲۷..... تحلیل ترانه های کودکان ی سبزواری

۲۹..... جدول الفبای آوانگاری

۳۰..... بخش اول :

۳۰..... لالایی ها

۳۰..... ۱-۱-۱- دینی مذهبی

۳۰..... ۲-۱-۱- جدایی

۳۲..... ۱-۱-۲- خادم حضرت

۳۴..... ۲-۱-۱- مادر

۳۶..... ۲-۱-۱- گل بادی

۳۸..... ۴-۱-۱- گل

۴۰..... ۲-۱-۱- شهادت

۴۰..... ۲-۱-۱- قدمگاه

۴۲..... ۲-۱-۲- غم و هجران و شکایت

۴۲..... ۲-۱-۲- گل زیره ۱

۴۴..... ۴-۱-۲- گل زیره ۲

۴۵..... ۲-۱-۲- سفر

۴۶..... ۲-۱-۲- دعای پدر

۴۸..... ۲-۱-۲- دریای غم

۴۹..... ۲-۱-۲- گل خشخاش

۵۰..... ۲-۱-۲- گل زیره ۳

۵۲..... ۲-۱-۳- اجتماعی

۵۲..... ۲-۱-۳- گل نازی

۵۳..... ۲-۱-۳- گل پونه

۵۴..... ۲-۱-۳- شیر گاو

۵۵..... ۲-۱-۴- تربیتی

۵۵	۱-۲-۴-۱- کسب علم
۵۷	۱-۲-۵- سیاسی
۵۷	۱-۲-۵-۱- آزادی
۵۸	۱-۲-۵-۲- شبهای اسارت
۵۹	۱-۲-۶- ستایش و دعا و بیان آرزوها
۵۹	۱-۲-۶-۱- گهواره
۶۱	۱-۲-۶-۲- سایه ی دیوار
۶۲	۱-۲-۷- نفرین
۶۲	۱-۲-۷-۱- آب
۶۸	بخش دو
۶۸	ترانه های نوازشی
۶۸	۱-۲-۲- ترانه های نوازشی برای پسر
۶۸	۱-۲-۲-۱- گل خدای
۶۹	۱-۲-۲-۲- پسر قند
۷۱	۱-۲-۳- سربالایی
۷۲	۱-۲-۴- ولخرج
۷۳	۱-۲-۲- ترانه های نوازشی برای دختر
۷۳	۱-۲-۲-۱- دردانه
۷۵	۱-۲-۲-۲- خواستگار
۷۷	۱-۲-۲-۳- چادر بل بل
۷۸	۱-۲-۲-۴- چه دختری
۷۹	۱-۲-۲-۵- دایه
۸۰	۱-۲-۲-۳- ترانه های نوازشی برای هر دو (پسر و دختر)
۸۰	۱-۲-۲-۳-۱- ستاره ی سحر
۸۴	بخش سوم:
۸۴	ترانه - بازی ها
۸۴	۱-۲-۳-۱- اتل متل (atal metal)?

- ۸۹..... (čowli čeqal) چولی چغل ۲-۳-۲
- ۹۳..... (ez sare naw hulol lely) از سرنو هولُل للی ۳-۳-۲
- ۹۴..... (? attâr mattâr) عطار مطار ۴-۳-۲
- ۹۵..... (hey rang hey rang) هی رنگ هی رنگ ۵-۳-۲
- ۹۷..... (Kola: pey seronak) کلایی سرونک ۶-۳-۲
- ۹۸..... (horke bidi) هور که بیدی ۷-۳-۲
- ۱۰۰..... (kolâq kolâqe kešmeši) کلاغ کلاغ کشمش ۸-۳-۲
- ۱۰۳..... (ef tow raf ef tow raf) افتو رف افتو رف ۹-۳-۲
- ۱۰۷..... (ez sare naw qezel xânom) از سرنو غزل خانم ۱۰-۳-۲
- ۱۱۲..... (poš xam poš xam) پوش خم پوش خم ۱۱-۳-۲
- ۱۱۳..... (? amu zenjir bâf) اعمو زنجیر اف ۱۲-۳-۲
- ۱۱۶..... نمونه‌هایی از ترانه‌های ۱۱۶
- ۱۱۹..... بخش چهارم: ۱۱۹
- ۱۱۹..... ترانه - متل و ترانه‌های ۱۱۹
- ۱۱۹..... ۱ - اوسته ۱ ۴-۲-۱۱۹
- ۱۲۳..... ۲ - اوسته ۲ ۴-۲-۱۲۳
- ۱۲۶..... نمونه‌هایی از ترانه - متل ها ۱۲۶
- ۱۲۹..... سخن آخر ۱۲۹
- ۱۳۰..... منابع و مأخذ ۱۳۰

اگر ادبیات را زمینه ادب و بیان نیات پاک و بی پیرایه‌ی مردمانی بدانیم که جان گذاخته‌اند و از آن بهر سانسند و تاریخ را در متن آورده‌اند و آن را زنده و پویا کرده‌اند، یقیناً بخش بزرگی از آن بار سنگین را ادبیات مردمی یعنی ادبیات دور از سلطه به دوش کشیده است. ادبیات عامیانه یا غیررسمی یا شفاهی که دردها و رنج‌ها و باورها و آیین‌های چگونگی زندگی و نیاکان ما را در خود بازتاب داده است و از تنگناها و گذرگاههای پریشان‌سکن زمان عبور کرده و با غرور و بالندگی توانسته است پا به پای ادب رسمی سرازیرانه خود را به زمان ما برساند. بنابراین جای آن دارد که به چنین میراثی به چشم‌انداز بنگریم و آن را نیک پاس بداریم.

در جوامعی مانند جامعه‌ی ما که دارای فرهنگ ریشه‌دار و کهن است، انسان از لحظه‌ای که چشم به جهان می‌گشاید تا لحظه‌ای که از دنیا می‌رود، بسته به آداب و رسوم خانواده‌ی خود با آئین و سنن و ویژه‌ای سروکار دارد. فرهنگ مردم با آن که در کلیات بین همه‌ی مردم مشترک است، در جزئیات در هر مکان و هر طبقه فرق می‌کند. فرهنگ مردم و مظاهر آن به قدری به نظم و وسع است که معرفی کامل آن از هیچ کس به تنهایی ساخته نیست.

بررسی آداب و رسوم مردم، ما را به شناخت گذشته و طرزاندیشه‌ی آن‌ها رهبری می‌کند زیرا، هر عمل و اعتقاد و سنت قومی، انعکاسی است از جریان زندگی

گذشته ی آن قوم، قسمتی از فرهنگ ملت ما را ادبیات عامه و شفاهی تشکیل می دهد که سرچشمه ی الهام شاعران و نویسندگان است. هنرهای عامیانه، الگویی اصیل برای هنرمند امروز و آهنگ ها و ترانه های عامه یک منبع غنی برای موسیقیدان ها است. در حقیقت شاید بتوان گفت که یکی از عوامل اصلی حیات و بقای فرهنگ ایران افسانه ها و ترانه های قدیمی بوده که سینه به سینه در شهر و ده از نسلی به نسل بعد رسیده است.

اشعار و ترانه های عامیانه از جمله بخش های مهم فرهنگ مردم - فولکلور - است که همواره مورد توجه مردم بوده و هست، زیرا این ترانه ها، دل سروده ی ناب مردم در طی گذشت روزگاران است که به مناسبت های گوناگون سروده شده اند.

یکی از انواع عامه ی اصلی فرهنگ مردم، ترانه های کودکان است، ترانه هایی که یادگار از گذشته ی مردم بوده و هم اکنون پس از گذشت سال ها هنوز بر زبان کودکان مردم جاری است. ترانه هایی که هدف از به وجود آوردن آن ها، بیشتر جنبه ی آموزشی، تربیتی کودکان، آماده کردن ذهن و روح آن ها برای زندگی آینده شان است. ترانه های کودکان شامل لالایی ها، ترانه های نوازشی، بازی، ترانه های کار و ترانه های سرگشته ها است. لالایی ها به عنوان یکی از ارزشمند ترین و زیباترین این ترانه ها، علاوه بر خواباندن و آرام نمودن کودک دارای مضامین و درون مایه های ارزشمندی است که در واقع بازتابی از نوع زندگی و باورها، اعتقادات، مهر، محبت و آرزوهای کودکان به شمار می رود. ترانه های کودکان می تواند سرچشمه ی معارف فلسفی، عرفانی و عاطفی در فرهنگ ما باشد. بسیاری از ترانه ها رویکرد سیاسی، تاریخی، اجتماعی، مذهبی و فرهنگی دارند که با ژرف نگری در آن ها می توان به نکات بسیار ارزشمندی دست یافت.

چرا منتظر بمانیم که خاورشناسان به سرزمین ما پا بنهند و به صورت غریبی بگانه ما پردازند؟ هنوز که همت ها نمرده اند، هنوز که بازه سنت و نوپدیده ها شکاف بسیار بر نداشته است. پس ابتدا بهتر است آستین همت بالا زنیم و دست این پهلوانی را که هنوز نفس می کشد و از رمق نیفتاده بگیریم و نگذاریم که برای همیشه چشم بر هم نبند و مباد چنین روزی. لذا امید واثق دارم که با جمع آوری

و مکتوب کردن نمونه‌ای از فرهنگ مردم شهر خود - که پاره‌ای از آن‌ها ریشه در اساطیر و اعتقادات کهن ما دارد - و توصیف و تحلیل علمی آن بتوانم گامی ارزنده در جهت حفظ و نگهداری این ترانه‌ها بردارم.

در پایان از راهنمایی‌های دلسوزانه ی آقای ابوالفضل بروغنی یکی از پژوهشگران شهر سبزوار و همچنین از زحمات استادان گرانقدرم جناب دکتر شریفیان، دکتر فخرائیان، دکتر ریحانی، آقایان، حسن روشن و حسن دلبری و همچنین آقای عواد جعفری نسب که چاپ و نشر این مجموعه را به عهده گرفته اند کمال تشکر و سپاس را دارم و از خوانندگان محترم خواستارم که با دیده ی عنایت به این مجموعه بنگرند .

نادیا کاشمیری

سبزوار تابستان ۱۳۹۳